

PRATS I CAMPS

Dirigir la decadència

El dia que un comercial li va plantar sobre la taula un catàleg amb les diverses opcions de guàrdia de seguretat existents –amb porra o sense, vestit així o d’aquesta altra manera–, Josep Antoni Sanjuán va concloure que s’havia clos una etapa. El centre que havia estrenat com a director el 1989 s’assemblava ben poc al de la segona meitat dels 90, i la demostració era palpable: es trobava davant un *book* de vigilants, i n’havia d’escollir un, per a la tradicional jornada lúdica de cada primavera, *el dia de les paelles*.

Aquella fou l’última vegada que se’n van fer, de paelles, a l’institut Serra Perenxisa de Torrent (Horta). Al bagul dels records, de la nostàlgia, les famoses paelles conviuen amb els viatges a Santes Creus i Poblet, a Morella o a Segòbriga; conviuen amb el campionat de futbol on cada classe tenia un equip, i els professors, un altre, cosa que permetia de fer-los, per fi!, la traveta; les paelles conviuen, igualment, amb els exemplars de la revista *Cosa Nostra*, amb una passió per les arts escèniques que fins i tot

L’institut Serra Perenxisa de Torrent exemplifica el declivi de l’ensenyament públic de secundària i batxillerat, al País Valencià. En parlem amb tots els directors que han passat pel centre, durant els seus vint anys d’història.

va parir el grup –encara viu– Cucurucú Teatre, i també conviuen amb la línia en valencià de COU, aquella que Sanjuán va aconseguir amenaçant de no eixir del despatx de l’inspector d’educació que no volia més despeses.

Sanjuán abandonà la direcció el 1997, per bé que en reprengué les regnes entre el 2001 i el 2005, quan emigrà per sempre més a València. Avui és professor de l’institut Font de Sant Lluís, però pronuncia possessius en primera persona, en parlar del Serra Perenxisa. Tot i que és bonhomia pura, s’enerva quan evoca l’evaporació de l’esperit inicial del centre: “La culpa, en bona mesura, fou de les adscripcions de centres de primària als de secundària, ja que ens van correspondre els dos pitjors de Torrent, el Lope de Vega i el Sant Joan Baptista.”

Els problemes, doncs, “van començar amb la incorporació del primer cicle de l’ESO i la gradual desaparició del BUP”, tal com obligava la LOGSE, “una llei que significà l’inici de la fi de l’ensenyament públic”. A parer de Sanjuán, “com que ampliava l’educació obligatòria fins a 16 anys, portes enfora semblava una norma progressista, però ha estat un fracàs absolut, perquè mantenir un alumne a desgrat fins a aquesta edat resulta insuportable”. “Era progressisme d’aparador –continua–; fou una llei redactada per gent que mai no havia trepitjat les aules. No saben prou bé com ens han afectat les promocions automàtiques, poder passar de curs amb totes suspeses... Han anorreat la cultura de l’esforç. A 14 anys, un xiquet que no vol estudiar, només fa que empenyar! N’hi ha que arriben a quart d’ESO sense saber llegir.”

Del 1997 al 2001, el director del Serra Perenxisa fou Rafa Galdón, avui màxim responsable de l’institut més modern de Torrent, el Veles e Vents. Des del seu despatx, amb vistes que arriben a València, afirma que “a l’ensenyament públic cal molt més personal”. El motiu? “Els tutors, avui dia, tenen molta més feina que no anys enrere, han de coordinar-se amb tot l’equip docent, en ocasions una vintena de professors, i això vol dir moltes reunions.” “A més –afegeix–, el cap d’estudis ja no s’encarrega tant de qüestions acadèmiques com de relatives a la convivència, que li absorbeixen tot el temps. I, pel que respecta al director, la feina és infinitament més gran que no abans, infinitament més gran; amb prou feines si t’has adaptat a una llei que ja en tens una de nova damunt la taula... Sort del voluntarisme de tot el professorat!”

Galdón comenta que “allò d’apallissar un alumne i enregistrar-ho amb el telèfon

PRATS I CAMPS

PRATS I CAMPS

PRATS I CAMPS

Rafa Galdón:
“Ací passa sovint,
que apallissen un
xic i ho enregistren
amb el mòbil”

mòbil no és tan exòtic. Ací passa sovint, i aquests casos impliquen molta feina, perquè has d'entrevistar-te amb ells, amb les famílies i amb la policia, i també cal una teràpia de mediació. La nostra feina, per tant, no es limita a transmetre coneixements; fem assessorament sociològic i psicològic d'integració”.

Al capdavant del Serra Perenxisa hi ha, des del 2005, Conxa Querol. Reconeix que “ara molts no s'apunten a aquest institut per culpa de les adscripcions. Hi ve gent amb molt pocs recursos, el nivell d'immigració fa feredat [el 32% de l'alumnat, de més de vint nacionalitats] i hi ha molt absentisme entre la població d'ètnia gitana a partir de 13 anys, sobretot xiques”. En canvi, subratlla que “el centre és molt sol·licitat pels qui volen fer algun dels cicles formatius [l'antiga formació professional] que oferim”. Ella mateixa havia fet classes de l'antiga FP en un altre institut, “quan deien que a l'FP hi anaven els pitjors”, i assegura que “aquell alumnat, tot i ser bastant conflictiu, no té res a veure amb l'actual”.

La teoria de l'embut. En adaptar-se el nou sistema de secundària, els inspectors van dissenyar tantes classes per curs com gent podia arribar-hi dels seus dos centres adscrits: tres grups per cada curs, inclosos els dos de batxillerat. “D'ací a poc –explica Conxa Querol– en tindrem

Conxa Querol:
“La gran majoria
dels nostres
alumnes no té
interès per l'estudi”

prou amb un únic grup de primer de batxillerat i un altre de segon; aquesta és la nostra realitat.” Per contra, el Serra té quatre primers d'ESO, que queden reduïts a només tres –“i molt pelats, sort que un és en valencià!”– en arribar a quart. Això evidencia l'abandonament en massa dels estudis a 16 anys i que el Serra Perenxisa només envia a la universitat un de cada cinc estudiants que inicien l'ESO. “La gran majoria dels nostres alumnes no té interès per l'estudi, conseqüència de la imperant baixa estima per la formació”, es plany Querol.

Josep Antoni Sanjuán considera que un alumne de 14 anys, “si no vol estudiar i no té un suport familiar adequat, és del tot irreconduïble”. “El problema no és de mitjans: tenim aules especials per a alumnes amb més problemes, però ni així no s'integren. Jo, al Serra Perenxisa, havia de telefonar cada poc a l'Ajuntament, per tal que localitzaren aquest alumne o aquell altre que no venia i els pares del qual no donaven senyals de vida; els serveis socials miraven de trobar-lo a casa i, si no ho aconseguien, se n'encarregava la policia... Quan tornava l'alumne a classe, jo tancava els ulls per tal de no veure'l entrar, perquè sabia del cert que vindria a passar el dia, sense motxilla ni llibres; aquell alumne, però, passava de curs gràcies a la LOGSE, un problema que la LOE no ha resolt.”

Josep A. Sanjuán:
“N'hi ha que
arriben a quart
d'ESO sense
saber llegir”

De la mateixa manera, Galdón troba a faltar “una iniciació més ràpida al món laboral” i es mostra especialment preocupat per “aquells que volen arribar a la universitat i tenen tot d'entrebancs pel camí”. Alhora, saluda la creació de tot de programes –PROA, PASE, PAE... sufragats pel Ministeri d'Educació– per tal de facilitar l'ensenyament als alumnes menys preparats, però interessats per l'estudi, com també l'augment de mitjans en terrenys com ara la informàtica.

Malgrat tot, Galdón destaca el “contrast de les grans inversions del govern valencià, com aquest mateix centre [el Veles e Vents de Torrent], amb elements que serien més pràctics i no tenim”. Fa referència a les costoses obres d'edificació de l'institut, que han anat seguides d'intervencions constants per tal de solucionar les errades detectades a les plaques de la paret o a les finestres, per on penetra el fred.

Veles e vents... “Han mos desigs complir”, deia Ausiàs Marc, i el ben cert és que el somni que rau al cap de molts joves és tenir un bon cotxe com més prompte millor. El cicle econòmic de bonança que hem viscut ha afectat aquest fracàs escolar galopant? Rafa Galdón està cert que sí: “Molts et deien que no calia estudiar tant, ni fer pràcti-

ques després, perquè a l'obra, amb son pare, guanyarien diners immediatament, sense pensar com estaran d'ací a quinze anys o vint... i moltes famílies els donaven la raó." Galdón detecta que la crisi econòmica "ha generat un lleuger racisme que no es veia, a les aules".

Conxa Querol no percep indicis de racisme, per bé que "equatorians i colombians reproduïen al pati les disputes que hi ha entre els seus països", i espera que la crisi "faça que menys gent abandone massa prompte els estudis", perquè "fins ara es valorava molt més guanyar diners ràpidament; alguna mare fins i tot m'ha dit que el seu marit, sent encofrador, guanyava més diners i tenia més bon cotxe que no jo, sent directora d'institut... Com no havien de celebrar després els seus fills, fer els 16?". "Quan un tutor convoca els pares, en vénen tres; no es valora l'estudi i no s'hi impliquen... Fa uns quants dies, un pare ens va demanar que ens quedàrem el fill, que es passava tot el dia a casa sense treballar... Escolteu, açò no és una guarderia!"

Sanjuán, en canvi, nega haver tingut mai "cap pare que se'm revoltara", i és recelós d'obrir massa expedients, perquè això "activa un procés burocràtic excessivament feixuc en què pots xocar amb la família". Querol fa saber que al centre, en tres mesos, ja superen la vintena d'expedients, "per haver insultat una companya, haver-la agafada pel coll, haver alçat la mà al professor..."

Sobre la relació amb els inspectors de la conselleria, Sanjuán és més enèrgic: "Els que he conegut, són la veu de l'amo i fins i tot actuen contra allò que pensen; t'ho reconeixen quan hi ha una certa confiança i fas un cafè amb ells." Querol, d'una altra banda, diu que l'actual inspectora del Serra Perenxisa "és conscient de les mancances, però resoldre-les implica un llarg procés... i es nota que no hi ha gaires recursos".

Tots tres coincideixen que els problemes tenen a veure amb les adscripcions

I demà, què? Continuarà la decadència del centre? Com es pot evitar? Conxa Querol espera que es remodele, que desapareguen els sis *barracots* —"No digueu *barracots*, que s'enfadará la inspectora! Digueu aules prefabricades!"— i que la conselleria es deixi estar del trilingüisme: "Si volen introduir idiomes, que comencen pel valencià i que no enganyen més les famílies, que introdueixen l'anglès als xiquets de 5 anys, els de 13 són incapaços d'entendre una classe sencera en aquest idioma." Querol parla d'una feina estressant —a la paret del despatx, compartit amb una altra persona, hi ha un *kit desestressant* que et convida a pegar-hi cabotades—, "que per sort no es tradueix en gaires baixes laborals".

Rafa Galdón confirma que, al Veles e Vents, tampoc no hi ha baixes excessives, "però és a costa de no dormir bé o d'estar sotmesos a tractament psiquiàtric". Des del seu institut —decorat amb pancartes que diuen "L'educació no és un joc" i "Per la dignitat de l'ensenyament públic", i a l'escala principal del qual hi ha un quadre amb la inscripció "1707", un nombre que els alumnes no desxifren—, Galdón demana un "repartiment equitatiu de l'alumnat immigrant; menys austeritat de mitjans i, també, un alumnat més proactiu. "Convoques una reunió amb els delegats i ningú no parla." Malgrat tot, s'enorgulleix que la primera fornada de batxillerats del Veles e Vents haja obtingut les millors notes a la selectivitat de tot Torrent.

Finalment, Josep Antoni Sanjuán clama "menys fastos amb papes i més despesa en ensenyament i sanitat!", perquè l'educació pública "no acabe sent residual". Com a ferm defensor d'aquesta —i la seua filla n'és el millor exemple—, "no pensava que el deteriorament arribaria a l'extrem actual". A més, proposa l'aprovació d'una "lleï que obligue a repartir l'alumnat immigrant", i aprofita l'ocasió per a criticar el tractament informatiu, de 37 segons, que Canal 9 va dedicar a la manifestació del 29 de novembre: "Fou indignant! Volen transmetre la sensació que som un moviment radical, van manipular les imatges per fer veure que la protesta era contra el pla de Bolonya!"

Ni contractant seguretat privada, però, no s'hauria evitat aquest tractament.

Victor Maceda

Bernat Lerma, catedràtic de filosofia, és professor d'institut des del 1980.

Fa dinou anys que imparteix classe a l'IES Serra Perenxisa de Torrent, on n'ha vist de tots colors...

Però no recorda una situació tan negra. És molt crític amb la LOGSE i amb la LOE, i també amb l'esquerra, que no accepta la creació dels 'maleïts' itineraris que volia el PP

Ara fa deu anys va nàixer l'associació de professors Deprén, que trencava tabús i qüestionava sense embuts la LOGSE, alhora que defensava aferrissadament l'ensenyament públic. La revolta a les aules no ha impedit la dissolució de la plataforma, que arribà a tenir 300 membres. Bernat Lerma, que en formava part, s'ho mira amb desencís. També integrant del prestigiós Grup Embolic, que estudia la didàctica de la filosofia, Lerma és un dels docents que podria impartir educació per a la ciutadania i que no ho fa, a causa de l'ordre que obliga a ensenyar-la en anglès.

—On situaríeu l'inici de la decadència del sistema educatiu?

—La creació d'una doble xarxa educativa ha provocat una selecció negativa cap als centres públics. Tot l'alumnat conflictiu va als públics, i els privats s'enduen l'alumnat millor. La LOGSE era imbuïda d'una ideologia igualitarista massa ingènua i no permetia cap mena de separació dels alumnes dins l'aula, no admetia agrupacions per interessos o